

ਐਤਵਾਰ, 1 ਮਾਰਚ, 2026
18 ਫੱਗਣ { ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 557
ਬਿਕਰਮੀ 2082
ਜਿਲਦ/VOL. : 74
ਅੰਕ/NO. : 270

ਰੋਜ਼ਾਨਾ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 1 MARCH, 2026

ਜਲੰਧਰ

'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰਕ)	0181-5097305
ਕੰਪਿਊਟਰ ਰੂਮ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

YouTube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57 E-mail : nawanzamana@gmail.com www.nawanzamana.in ਸਫ਼ੇ : 8+6=14

ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ, ਤਰੱਕੀ ਲਗਾਤਾਰ

ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪੰਜਾਬ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਮੇਲਨ 2026

13-15 ਮਾਰਚ, 2026 | ਪਲਾਕਸ਼ਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਮੋਹਾਲੀ

ਨਿਰਮਾਣ, ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਈਜ਼ (ਲਘੂ, ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ), ਆਈ.ਟੀ., ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਤਕਨੀਕਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਤਿਆਰ ਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਹੈ

ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਨੀਤੀ

ਫ਼ਾਸਟ-ਟ੍ਰੈਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ

ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜੇ

₹1.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼

5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਕਰੀਆਂ

ਆਈ.ਐੱਮ.ਸੀ. ਰਾਜਪੁਰਾ, 1100 ਏਕੜ ਦਾ ਪਲੱਗ ਐਂਡ ਪਲੇਅ ਨਿਰਮਾਣ ਕੇਂਦਰ

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਮੋਹਰੀ ਉੱਦਮਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ

ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋ, ਭਾਈਵਾਲ ਬਣੋ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੋ

ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਵਧਾਈ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਓ ਪੀ ਰਾਣਾ)- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਸ਼ਰਾਬ ਖੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਅੰਤਰਿਤ

ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਸ਼ਰਾਬ ਖੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਅੰਤਰਿਤ

ਮੈਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਦਲ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰ ਰਹੀ : ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ

8 ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਬਰਨਾਲਾ ਰੋਲੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚਿਆ

ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ (ਗਿਆਨ ਸ਼ੇਖਰ) 'ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਲੜਾਈ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਮੈਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ 'ਮਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ' ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਦਲ ਕੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਹਿਬੂਬ ਨੇੜਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਪੁਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਲੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਅਸ਼ਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੈਰਿਗੜ੍ਹ, ਮੰਗੀ ਚੌਕ ਬਾਗਮਣੀਆਂ ਪਾਰ, ਕੈਪਟਨ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਭੋਇਪੁਰ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਟੱਪ ਟੁੱਟ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਸਟੱਪ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਮਨੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਬਾਬਾ ਬਖਤਾ, ਸਿੱਧੀ ਬਾਲਕੀ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪੁਰੀ, ਪਿਕੀ ਅਰੋੜਾ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਲੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਅਸ਼ਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੈਰਿਗੜ੍ਹ, ਮੰਗੀ ਚੌਕ ਬਾਗਮਣੀਆਂ ਪਾਰ, ਕੈਪਟਨ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਭੋਇਪੁਰ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਟੱਪ ਟੁੱਟ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਸਟੱਪ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਮਨੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਬਾਬਾ ਬਖਤਾ, ਸਿੱਧੀ ਬਾਲਕੀ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪੁਰੀ, ਪਿਕੀ ਅਰੋੜਾ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸਰਪੰਚ ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆਂ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੈਦਪੁਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੰਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ, ਮੋਜਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਬੁਟਿਆਂ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆਂ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰਾ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਲਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਾਹਲਾ ਨਗਰ, ਪਿੰਦਰ ਜੋਸ਼ਨ ਹਵੇਲੀ ਪੰਜੀ, ਅਜੀਬ ਸਮੀਰ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਪੰਜੀ, ਹੇਮੀ ਅਕਲਪੁਰ, ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਚੌਹਾਨ, ਤਰਲੋਕ ਮਸੀਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਬਿੱਲੀ ਚਾਹਗਰੀ, ਅਬਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਕੜਾ, ਚੰਨਾ ਬੁਖਵਾਲ, ਮੰਗੀ ਚੌਕ ਬਾਗਮਣੀਆਂ ਪਾਰ, ਕੈਪਟਨ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਭੋਇਪੁਰ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਟੱਪ ਟੁੱਟ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਸਟੱਪ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਮਨੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਬਾਬਾ ਬਖਤਾ, ਸਿੱਧੀ ਬਾਲਕੀ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪੁਰੀ, ਪਿਕੀ ਅਰੋੜਾ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਨੌਰਵਾਲ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ 'ਮਨਰੇਗਾ ਬਚਾਓ ਸੰਗਰਾਮ' ਤਹਿਤ ਹਰੀ ਮਹਾਂ ਮੈਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਲੀਆਂ (ਸਾਹਲਾ ਨਗਰ) ਤੋਂ 8 ਬੱਸਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ

ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਨੌਰਵਾਲ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ 'ਮਨਰੇਗਾ ਬਚਾਓ ਸੰਗਰਾਮ' ਤਹਿਤ ਹਰੀ ਮਹਾਂ ਮੈਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਲੀਆਂ (ਸਾਹਲਾ ਨਗਰ) ਤੋਂ 8 ਬੱਸਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ

ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਨੌਰਵਾਲ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ 'ਮਨਰੇਗਾ ਬਚਾਓ ਸੰਗਰਾਮ' ਤਹਿਤ ਹਰੀ ਮਹਾਂ ਮੈਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਲੀਆਂ (ਸਾਹਲਾ ਨਗਰ) ਤੋਂ 8 ਬੱਸਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ

ਰੇਡੂ ਪੱਤੀ ਸਕੂਲ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਇਆ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ) ਸਰਕਾਰੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਰੇਡੂਪੱਤੀ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਵਲੋਂ ਵੱਟ ਲਿਫਟਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਲਈ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਭੇਟ

ਦੇਹਰੀਵਾਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਦਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਬਲਾਚਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਬੈਂਸ) ਪੀ ਐਸ ਪੀ ਸੀ ਐਲ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਬਲਾਚਰ ਵਿਖੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੇਟ ਰੋਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਏ ਆਈ ਸਕਿਲਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰਗ) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਗਲ ਅਤੇ ਯੂਟਿਊਬ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਸਕਿਲਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਵਲੋਂ ਵੱਟ ਲਿਫਟਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਲਈ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਭੇਟ

ਦੇਹਰੀਵਾਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਦਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ।

ਰੇਡੂ ਪੱਤੀ ਸਕੂਲ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਇਆ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ) ਸਰਕਾਰੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਰੇਡੂਪੱਤੀ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਬਲਾਚਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਬੈਂਸ) ਪੀ ਐਸ ਪੀ ਸੀ ਐਲ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਬਲਾਚਰ ਵਿਖੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੇਟ ਰੋਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਰਗ) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਗਲ ਅਤੇ ਯੂਟਿਊਬ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਸਕਿਲਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਏਟਿਵ, ਡਿਜੀਟਲ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਏਟਿਵ, ਡਿਜੀਟਲ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੇਹਰੀਵਾਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਦਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੋਚ ਡਿਫਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰਜੁਨ ਅਵਾਰਡੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ, ਬੰਬੂ ਕੰਗ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਗੁੰਦਰ, ਮੋਹਨ ਇੰਦਰ ਸੰਘਾ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਮੱਲੀ, ਮਣੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਸਨੀ, ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੋਤ ਸੰਧੂ, ਲੰਬੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਡੀ ਭਲਵਾਨ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਦੇਹਰੀਵਾਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਦਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੋਚ ਡਿਫਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰਜੁਨ ਅਵਾਰਡੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ, ਬੰਬੂ ਕੰਗ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਗੁੰਦਰ, ਮੋਹਨ ਇੰਦਰ ਸੰਘਾ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਮੱਲੀ, ਮਣੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਸਨੀ, ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੋਤ ਸੰਧੂ, ਲੰਬੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਡੀ ਭਲਵਾਨ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਦੇਹਰੀਵਾਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਦਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੋਚ ਡਿਫਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰਜੁਨ ਅਵਾਰਡੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ, ਬੰਬੂ ਕੰਗ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਗੁੰਦਰ, ਮੋਹਨ ਇੰਦਰ ਸੰਘਾ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਮੱਲੀ, ਮਣੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਸਨੀ, ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੋਤ ਸੰਧੂ, ਲੰਬੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਡੀ ਭਲਵਾਨ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਦੇਹਰੀਵਾਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਟੀਮ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸੁਥਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਦਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੋਚ ਡਿਫਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰਜੁਨ ਅਵਾਰਡੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ, ਬੰਬੂ ਕੰਗ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਗੁੰਦਰ, ਮੋਹਨ ਇੰਦਰ ਸੰਘਾ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਭਿੰਡਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਮੱਲੀ, ਮਣੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਸਨੀ, ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੋਤ ਸੰਧੂ, ਲੰਬੀ ਦੇਹਰੀਵਾਲ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਡੀ ਭਲਵਾਨ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਹੈਲਥ ਕੈਂਪ 'ਚ 49 ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਆਈ ਸਕੈਨ ਬ੍ਰੈਸਟ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ

ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ/ਬਲਾਚਰ (ਮਨੋਜ ਲਾਡੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਬੈਂਸ)- ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਲੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ ਬੀ ਆਈ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਕੈਂਸਰ ਕੋਅਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਪਲੈਕਸ

ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਚੈਕਿੰਗ

ਜਲੰਧਰ, (ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੁਮਰ)- ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਡੂਡ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ, ਅੰਬੀਆ ਤੋਰਵਾ, ਹਸਨ ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ

ਰੇਡੂ ਪੱਤੀ ਸਕੂਲ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਇਆ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ) ਸਰਕਾਰੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਰੇਡੂਪੱਤੀ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਬਲਾਚਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਬੈਂਸ) ਪੀ ਐਸ ਪੀ ਸੀ ਐਲ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਬਲਾਚਰ ਵਿਖੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੇਟ ਰੋਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ, ਭੋਗਪੁਰ 'ਚ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਭੋਗਪੁਰ (ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ)- ਭੋਗਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਟਰੈਫਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੱਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ

‘ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਕਿੱਲਜ਼’ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਜਲੰਧਰ (ਬੇਲੀ ਐਲਬਰਟ)- ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਜਨ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਿਤਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜੈਵਿਕ ਖਪਣਯੋਗ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਵੰਡ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ (ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਠੀ)- ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸਾ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜੈਵਿਕ ਖਪਣਯੋਗ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਵੰਡ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ (ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਠੀ)- ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸਾ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ (ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਠੀ)

ਖਾਲਸਾ ਖਾਲਸਾ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

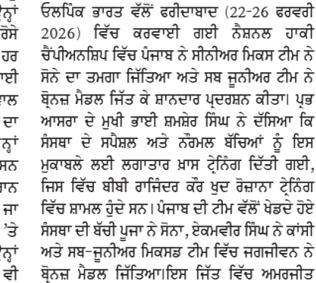
ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਮੁਫ਼ਤ ਹੈਲਥ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 49 ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਆਈ ਸਕੈਨ ਬ੍ਰੈਸਟ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਲੱਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤੇ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਰੋਗੀਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 49 ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਆਈ ਸਕੈਨ ਬ੍ਰੈਸਟ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਲਾਈਟਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੰਤੋ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ (ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

ਐਤਵਾਰਤਾ

ਇਹੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਅਸਾਨੂੰ

ਜ਼ਹਿਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜੋ ਚੀਕਦੇ ਹੋਈਏ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹਿਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਪੜਾ ਨੂੰ ਡੁੱਬ ਗਏ ਕਿੰਨੇ

ਪੜਾ ਦੱਸੋ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣਾ।

ਅਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹਿਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

- ਜਗਤਾਰ ਸਾਲਮ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 1 ਮਾਰਚ 2026

www.nawanzamana.in

ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ! ਐਪਸਟੀਨ ਫਾਈਲਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਦੌਲਤਮੰਦ ਵੱਲੋਂ ਜੋੜੀ ਬੋਤਗਸ਼ਾ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਉਸਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਸਧਾਰਨ ਕੋਰਟ ਕੇਸ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦਰਿਦਰੀ ਦੀ ਇਤਹਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਕਲਾਕ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਟਿੱਕ ਸਮਝ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮਾਮੂਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨਾਲ ਖੋਭਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਪੁਨਰੋਂ ਤੁਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਐਪਸਟੀਨ ਕਾਂਡ ਵਰਗਾ ਕਈ ਕੁਝ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਂਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ 300 ਈਸਾ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 19 ਸਦੀ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਦੇਵਦਾਸੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਦਰਾਂ ਵਿਚ 'ਦੇਵੀਆਂ' ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਦੇ ਨਕਾਬ ਹੇਠ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਸ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1940 ਤੋਂ 1990 ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਧਰਮ ਦੀ ਢਾਲ ਹੇਠ ਸੈਂਕੜੇ ਪਾਦਰੀਆਂ ਨੇ ਨਾਬਾਲਗ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਖਾਧੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ The Boston Globe ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।

ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 15ਵੀਂ, 16ਵੀਂ, 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਫੈਲੇ Ottoman Empire ਦੇ 'ਹਰਮਾਂ' ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਲਕਾਨ, ਕਾਕੇਸਸ, ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਨਾਬਾਲਗ ਕੁੜੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ

ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗ, ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇ 'ਤੋਹਫੇ' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਪਰਵਾਰਕ ਗਿਣਤੀ ਤੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ ਪੂਰਤੀ ਹਿੱਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੀ ਤੇ ਹਰਮ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸੀ।

ਮਾਰਗਰੇਟ ਐਟਵੁਡ (Margaret Atwood) ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਦੇ ਹੈਂਡਮੈਡ ਟੇਲਜ਼' (The Handmaid's Tale) ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਲੀਅਡ (Gilead) ਨਾਂਅ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਤਾਨਸ਼ਾਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਫੌਜੀ/ਧਾਰਮਿਕ ਆਦੇਬ ਨਾਲ ਦਾਸੀਆਂ (Handmaids) ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਯੋਜਿਤ ਜਿਣਸੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰੀ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਐਪਸਟੀਨ ਕਾਂਡ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੀ ਆਨਾਨਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਇਕਲਾਕ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਯੁੱਗ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੁਝਾਈ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਚਮਕਦਾਰ ਮਹੱਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਟਾਪੂਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਕੇ ਘੁਮਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਕਾਂਡ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਅਜਿਹਾ 'ਗਲੋਬਲ ਅਤੇ ਹਾਈਟੈਕ ਵਰਜ਼ਨ' ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਜੈਫਰੀ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਂਅ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਇਕ 'ਸ਼ਹਾਨਾ ਟਾਪੂ' ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ/ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਆਈਲੈਂਡ ਉੱਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 'ਅਖੌਤੀ ਈਲੀਟ' ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇ। ਉੱਥੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਮਾਮੂਮ ਬਾਲਕੀਆਂ ਨੂੰ 'ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ' ਲਈ 'ਈਲੀਟ ਪ੍ਰਾਉਟਿਸ਼' ਅੱਗੇ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉ ਸੱਚ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਐਪਸਟੀਨ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਪਸਟੀਨ ਕਾਂਡ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਕਿੰਨਾ ਦਰਿਦਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਦਰਿਦਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਰਿਗਰੀ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿੰਨਾ ਬੇਬੱਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਗੈਰ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮਾਮੂਮ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਵੀ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਪਸਟੀਨ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਲੱਗਭੱਗ 35 ਲੱਖ ਪੰਨੇ, 2,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਅਤੇ 180,000 ਤੱਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਪੁੰਦਲਕੇ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਇਹ ਕਾਂਡ ਇੰਨਾ ਡਰਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ

ਲੌਲਿਤਾ ਐਕਸਪੋਜ਼ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਐਪਸਟੀਨ

ਅੱਖਾਂ ਬੁਕਾ ਲਵੇ।

ਐਪਸਟੀਨ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਟਰੰਪ, ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ, ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ, ਕਿੰਗ ਚਾਰਲਸ ਦੇ ਡਰਾ, ਐਲਨ ਮਸਕ ਅਤੇ ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਤੋਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਗੂ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਅਮੀਰ-ਤਰੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐਪਸਟੀਨ ਦੇ ਆਈਲੈਂਡ 'ਤੇ ਗਏ। ਡਰਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੀਪਕ ਚੋਪੜਾ, ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ, ਅਨੁਰਾਗ ਕਸ਼ਾਪ, ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ, ਨੰਦਿਤਾ ਦਾਸ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹਨਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਤਈ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਅਨੈਤਿਕ ਕਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਐਪਸਟੀਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਹੀ ਏਨੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਰਿਦਰੀ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਢਕਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟੈਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਵਾਪਰਿਆ ਕੀ?

ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਿਸਟੇਮੈਟਿਕ ਟ੍ਰੈਫਿਕਿੰਗ (ਤਸਕਰੀ) ਕੀਤੀ ਗਈ... ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਿਛੱਕਦੀਆਂ 14-17 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉੱਪਰ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਗਿਆ... 'ਮਸਾਜ', 'ਨੌਕਰੀ', ਜਾਂ 'ਮਾਡਲਿੰਗ' ਦਾ ਖ਼ਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਜਿਣਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ... ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 'ਈਲੀਟ ਦੇਸਤਾਂ' ਮੂਹਰੇ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ...

ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਕੁੜੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ... ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ... ਐੱਨ ਡੀ ਏ (Non-Disclosure Agreement) 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਾ ਕੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸੇ ਆਪ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਫਸ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਇਕ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਤੇ ਪੀੜਤ ਵਰਜੀਨੀਆ ਜਿਉਫਰੇ (Virginia Giuffre) ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ :

ਮੈਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ... ਗਿਸਲੇਨ ਮੈਕਸਵੈਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਐਪਸਟੀਨ ਜੈਫਰੀ ਕੋਲ ਲਿਆਂਦਾ... ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ... ਮੈਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦਰਿਦਰੀ ਨਾਲ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ... ਮੈਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਫਸ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ...

ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਸਭ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।' ਇਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਗਿਸਲੇਨ ਮੈਕਸਵੈਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਕੁੜੀ ਦਲੇਰ ਸੀ, ਜੋ ਬੋਲ ਪਈ, ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

2005 ਵਿਚ ਐਪਸਟੀਨ ਜੈਫਰੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਰਚਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਸਿਰਫ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੰਕੇਤਕ ਜੇਲ੍ਹ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਸਿਰਫ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ 2019 ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਰੈਕਟ ਦੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੜ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 'ਰਹੱਸਮਈ ਮੌਤ' ਹੋਈ। ਸਨਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਰਹੱਸਮਈ ਮੌਤ ਸਿਰਫ ਐਪਸਟੀਨ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਬਲਕਿ ਅਕਸਰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਦੂਜੇ ਲੱਖਾਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਲੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਪਸਟੀਨ ਫਾਈਲ (Epstein Files) ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਦਰਿਦਰੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਫਾਈਲ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੌਲਤ, ਹਵਸ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਜਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਾਖਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਅਨੇਕ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵੱਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਘਨੇੜੇ ਚੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਛੁਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਉਸ ਰਾਖਸ਼ 'ਤੇ ਫੋਕਸ ਕਰਕੇ

ਜੂਲੀ ਕੇ ਬ੍ਰਾਊਨ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਫਲਾਂ ਬੰਦੇ' ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਰਦਾਪੇਸ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਨੰਮਾ ਦੌਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜੰਗਲ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਹਥੜਾ ਉਸ ਵਕਤ ਵੱਜਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਦੌਲਤ, ਹਵਸ ਤੇ ਸੱਤਾ ਮਿਲ ਕੇ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਨਵਾਂ 'ਅਵਤਾਰ' ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰੀ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦਿਉ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਜਦ ਦਾਦੀਆਂ-ਨਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਦਿਉ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਡੇਠ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਝਰਨਾਹਟ ਛੇੜ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਇਹ ਐਪਸਟੀਨ ਫਾਈਲਾਂ ਪਰੀ-ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅਪਡੇਟਡ ਵਰਜ਼ਨ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਬਾਲ-ਪਰੀਆਂ ਇਕ ਦਿਉ ਅਤੇ ਡੇਠ ਦੀ ਦਰਿਦਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਉ ਹੈ ਐਪਸਟੀਨ ਅਤੇ ਡੇਠ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਤਿਰ ਸਹੇਲੀ ਗਿਸਲੇਨ ਮੈਕਸਵੈਲ।

ਗਿਸਲੇਨ ਮੈਕਸਵੈਲ ਇੱਕ ਐਸੀ ਅੰਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸਤੀ ਕਰਨੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਠੱਗਣਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਬੈਠ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲੈ ਲਓ। ਉਹ ਇਸੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਗਈ।

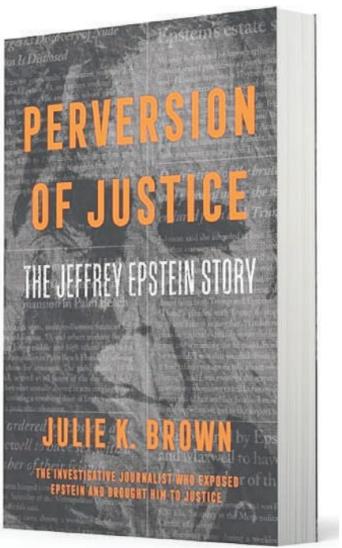
ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਦੇਸਤੀ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਿਣਸੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਗਲੋਬਲੀ ਪੈਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਦੇਸਤੀ ਕਰਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸੀ ਪੰਦੇ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੰਦੀ। ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ 'ਮਸਾਜ' ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਐਪਸਟੀਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਦੇ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ।

ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਰਭਵਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੁਲੀ-ਹੁਲੀ ਬਹਿਸਾਥ ਬੱਚੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਦੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕਿੰਨਾ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਦਿਮਾਗ ਹੋਵੇਗਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਕੈਮਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਮਹਿਮਾਨ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨਾਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਸੋਚੋ-ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਹਵਸ ਸੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਮੁੰਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਇਸ ਹਵਸ ਦੀ ਅੰਗ 'ਚ ਸੜ ਗਏ।

ਇਹ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉ ਕਹਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹਵਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਫੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਪਸਟੀਨ ਤੇ ਗਿਸਲੇਨ ਸਿਰਫ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਮਾਡੀਏ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਨ, ਜਿੰ ਥੋ

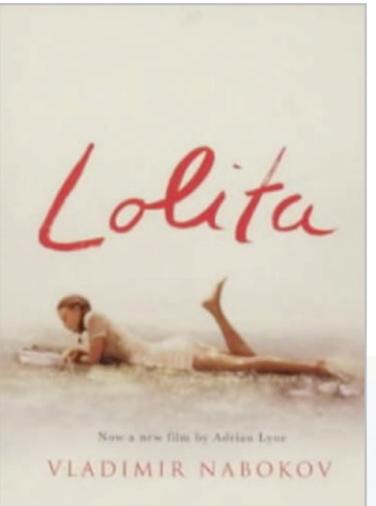

ਪੈਸਾ, ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿਲ ਕੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸੰਘੀ ਨੱਧ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

'ਭੁਝੂਏ' ਦਾ ਅਪਡੇਟਡ ਵਰਜ਼ਨ

ਐਪਸਟੀਨ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਕੋਈ ਆਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਕ ਪੰਨਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਪੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਜ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਵਿਚ 'ਭੁਝੂਆ' ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਰਤਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਐਪਸਟੀਨ ਗਲੋਬਲ 'ਭੁਝੂਆ' ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪੱਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੀਖ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਬੇਮਾਇਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਪਸਟੀਨ ਦੇ ਕਈ ਚਿਹਰੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਚਿਹਰਾ ਦਾਨੀ ਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਗਿਣਤਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕਈ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਵੀ 'ਨਿਆਣਪਾ' ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਤੇ ਉਹ ਅੱਜ ਨਿਰੰਤਰ ਮੁਆਰੀਆਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸ਼ਟ ਵਿਚ ਇਹ ਪਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਾਇਲ/ਕੇਸ 'ਚ ਨਾਂਅ ਆਉਣ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਸ਼ੀ/ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਪਾਸਾਰ ਸਨ ਤੇ ਹਰ

ਪਾਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ 'ਜਾਇਜ਼' ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਇਸ 'ਨਜ਼ਾਇਜ਼' ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਇਲਜ਼ਮਾਤਰਾਸ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ-ਪਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕਿਸ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਐਪਸਟੀਨ ਫਾਈਲਾਂ ਕੇਵਲ ਸੈਕਸ/ਯੋਨ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਐਪਸਟੀਨ ਦੇ ਪਾਵਰਫੁੱਲ ਇਨਸਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਜੋ ਇਹ ਮਸਲਾ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਵਿਜ਼ਵ

ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਨ, ਜਿੰ ਥੋ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੰਤਕ ਨੋਆਮ ਚੌਮਸਕੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਾਤਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮੀ-ਗਰਾਮੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸ਼ਰਾਫਤ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਨੋਆਮ ਚੌਮਸਕੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ :

ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਪਹਿਚਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਐਪਸਟੀਨ ਨੇ ਨੋਆਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਜ਼ਰ ਹਾਊਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ।

ਐਪਸਟੀਨ ਨੇ ਨੋਆਮ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੋਹਫੇ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਨੋਆਮ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਕੰਮ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪ ਚਰਚਾਵਾਂ ਲਈ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਸਾਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਨੋਆਮ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ।

ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ Jeffrey Epstein ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਡੀ ਐੱਨ ਏ ਦੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਹਿਊਮਨ ਰੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਯੂਜੈਨਿਕਸ (eugenics) ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਡੀ ਐੱਨ ਏ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ਲ ਇਨਸੈਮੀਨੇਸ਼ਨ (Artificial Insemination) ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਬੇਬੀ ਫੈਕਟਰੀ' ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਇੱਕ ਹੀ ਸੁੱਖ ਕਰੀ ਅੰਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰਭਵਤੀ ਕਰਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਇਸ 'ਸੁਪਰ ਬੱਟ' ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ, ਜੀਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਮਨੁੱਖ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਜ਼ੀ ਦੌਰ ਦੀ ਅਮਾਨਵੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਸੀ। ਨਾਜ਼ੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿਟਲਰ ਨੇ 'ਨਸਲੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ' ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਾਡਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਡੀ ਐੱਨ ਏ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਆਰੀਅਨ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਰੇਸ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਰਮਨ/ਆਰੀਅਨ ਨਸਲ ਜੈਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਉੱਤਮ' ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸਲਾਂ (ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਯਹੂਦੀ, ਰੋਮਾਂ, ਆਪਗਜ ਲੋਕ) 'ਘਟੀਆ' ਦਰਜੇ ਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ 'ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਰੇਸ' ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮਾਡਲ ਸੀ। ਇਸ ਖਿਊਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣਵੀਂ ਬਰੀਡਿੰਗ (Selective Breeding) ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦਾ। 'ਚੰਗੇ ਜੀਨ' ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 'ਖ਼ਰਾਬ ਜੀਨ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਐਪਸਟੀਨ ਦਾ ਉੱਠਣਾ-ਬੈਠਣਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਅਮੀਰਾਂ, ਬੈਂਕਰਾਂ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਫਾਈਲਾਂ 'ਚ ਆਏ ਕਈ ਨਾਂਅ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜਿਕ ਮਿਲਣ-ਜੁਲਣ ਜਾਂ ਇਕ-ਐੱਧ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਆਉਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਚੁਰੇਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਅਦਿਸਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਐਪਸਟੀਨ ਦਾ ਆਇਲੈਂਡ (Little Saint James) ਕਿੱਥੇ ਸੀ?

ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੈਰੀਬੀਅਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਆਈਲੈਂਡ ਨੂੰ ਐਪਸਟੀਨ ਨੇ 1998 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਟਾਪੂ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਕਾਂਤ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ।

ਐਪਸਟੀਨ ਦੇ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਾਲਿਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਕੈਮਿਕਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਲੌਲਿਤਾ ਐਕਸਪੋਜ਼

ਰਾਜਨੀਤੀ/ਚਲੰਤ ਮਸਲੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ

ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰੰਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਬੀਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆਏ ਸਾਂ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਹਰਤ ਤੇ ਆ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਜੜ-ਪਾਉ ਰੰਗ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇੰਟੈਲਿਜ ਰੀਵੀਜ਼ ਆਫ ਵੇਰਨਜ਼ (ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰਲੀਆਂ ਲਿਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਰੋਲਾ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਓਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਭ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਰ ਗਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਐਤਕੀਂ ਫਿਰ ਓਦਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਗਰੋਂ ਸਾਝ ਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ, ਅਸਲ ਨਵਾਂ ਚੱਕਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ 2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵੋਟਰ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ 2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵੋਟਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਓਦੋਂ ਕਿਸ ਹਲਕੇ ਦੇ ਕਿਸ ਬੁਝ ਉੱਤੇ ਵੋਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ! ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਮੰਗਣੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨੀਂਦ ਉਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਨਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਣਗੌਲੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕਮਾਨ ਉਸ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਐੱਸ ਆਈ ਆਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਭਰੇ, ਉਸ ਵਕਤ ਉੱਭਰ ਆਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਿੱਠਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਤੀਤਾ ਦੇ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਖਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ

ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੈਲਦਾਰੀ ਦੀ ਕਲਗੀ

1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਧਰਾਤਲ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋਣ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਪਾਧੀਆਂ ਸਿਰਜੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ ਜੰਗਿ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਹਾਵਤੀ ਤੋਂ ਮੌਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਸੋ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਜੀ, ਨਿਆਂ-ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਆਰਥਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸੰਨ 1870 ’ਚ ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲ-ਪਲੱਕੜੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬੌਝਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਤਾਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਹਰਫਾਂ ’ਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘ਪਿੱਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ (ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ) ਤਹਿਤ ਪੇਂਡੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਾਚਣ ਜਾਂ ਮਕਸਦਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕਾਰ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਪਾਧੀ ਧਾਰਕ’।

ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਜ਼ੈਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖਾਸ ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਦਾਰ ਦਾ ਅਬਝ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਧਾਰਕ, ਪਰ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਦੀ ਕਨਸ਼ਤ ਝਾੜੂ-ਬਰਦਾਦ ਵੀ ਵਿਅਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਝਾੜੂ-ਮਾਰਵੀ (ਮੁਕੰਮਲ) ਸੂਚਨਾ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀ। ਝਾੜੂ-ਮਾਰਵੀ: ਮਤਲਬ ਧਰਤੀ ਸੰਭਰਵਲੀ (ਧਰਾਤਲ-ਖ਼ਬਰਦਾਰ) ਉਪਾਧੀ ਦਾ ਦਾਰ (ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਧਾਰਕ) ਅਤੇ ਜ਼ੈਲ ਯਾਨਿ ਖਾਸ ਇਲਾਕਾ ਭਾਵ ਖੇਤਰੀ ਰੂਪ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ।

ਮੁਕੰਦੀ ਭਾਵ, ਇਸੇ ਜ਼ੈਲ ਅਤੇ ਦਾਰ ਦੇ ਜੁਮ੍ਹਾਂ ਜੋੜ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਉਗਮਿਆ-ਪਸਰਿਆ। ਘਰੋਂ ਸੰਸਾਰ, ਪਰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ-ਇ-ਅਨਾਇਤ ’ਚ ਸਿਰ ਕੱਢਵਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸੂਰਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੋਂ ਸਕੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ’ਚ ਖ਼ਾ ਉਦਾਰ ਸਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ੈਲਦਾਰੀ ਦੀ ਕਲਗੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਥਾਪਨਾ ਬਦਲਤ, ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਗੁਲਾਮ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫ਼ੁੱਲ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਕਈ ਦਾਨੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਚਾਂਡਲ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਲੁਕਵਾਂ ਮਕਸਦ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਢਾਦੀ-ਸੰਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਅਕਸਰ ਇਹਨਾਂ ਨਾਂ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੇਥੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਦਰ-ਹਕੀਕਤ: 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਧਰਾਤਲ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਚਮਲਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਪਾਧੀਆਂ ਸਿਰਜੀਆਂ। ਜੰਗਿ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਹਾਵਤੀ ਤੋਂ ਮੌਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਸੋ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਨੌਂਪ ਲੈਣ ਦੀ ਮਨਫ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਨ 1870 ’ਚ ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲ-ਪਲੱਕੜੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਜੀ, ਨਿਆਂ-ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਆਰਥਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ

ਐਂਟਾਰਕਟਿਕਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੁਲ ਖੇਤਰਫਲ ਲੱਗਭੱਗ 3 ਕਰੋੜ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਵਿਚ ਛੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਪਾਰਬੈਂਗਣੀ ਕਿਰਨਾਂ ਧਰਾਤਲ ’ਤੇ ਖਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੁਕਾਵਣ ਦੇ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਵੇਲਸ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਾਨਵਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਸਥਾਨਕ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਹੀ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਐਂਟਾਰਕਟਿਕਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇਕ ਅਰਥ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੇਮਜ਼ ਕੁੱਕ ਨੇ 1772 ਤੋਂ 1775 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਰੂਸੀ ਐਂਡਰਿਫਲੈਡ ਫੈਬੀਅਨ ਗਾਟਲੀਬੇਝ ਇਸ ਮਹਾਂਦੀਪ ’ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸੀ, ਜੋ 1821 ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਜਨਵਰੀ 1912 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਸਕਾਟ ਨੇ ਐਂਟਾਰਕਟਿਕਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਤੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਤੱਟ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਮਾਰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਐਂਟਾਰਕਟਿਕਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲੱਗਭੱਗ 13000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਦੱਖਣੀ

ਲਈ ਏਨੀ ਦੇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਆ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਚਾਨਕ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਏਨੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਵਾਂਗ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘੁਸਪੇਠੀਏ ਦੀ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੌਣ ਗਏ ਨਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੁਸਪੇਠੀਏ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਹੇਠ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਕੱਟਣੇ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਹੋ ਸਭ ਕੁਝ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲਾ, ਆਸਾਮ, ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਸਾਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਓਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਬੁਝ ਲੈਣਵਾਲ ਅਫਸਰ (ਬੀ ਐੱਲ ਓ) ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ? ਅਗਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2003 ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਈ ਸਾਲ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੀਤੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਏਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਾਂ ਬੀ ਐੱਲ ਓ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2003 ਦੀ ਵੋਟਰ ਪਹੀਂ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਓਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੋਟ ਇਸ ਐਂਡਰੌੱਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ? ਏਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਉਸ ਚੋਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ

ਲਿਸਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਬੀ ਐੱਲ ਓ ਆਣ ਕੇ ਪਰਚੀਆਂ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪਰਚੀਆਂ ਪੋਲਿੰਗ ਬੁਝ ਵਿਚਲਾ ਸਟਾਫ ਓਥੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਵਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਓਥੇ ਪੋਲਿੰਗ ਬੁਝ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਉਹ ਪਰਚੀ ਲੈਣੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੋਵੇ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂੰ

ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਅੰਜ ਤੱਕ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਲੋਕ ਬੀਤੇ ਸਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸੀਲੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਦਲ ਗਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਏਦਾਂ ਆਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 2003 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਖਣੀ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਬਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਬਣੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਬੂਤ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਲੱਭਣ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਹੜੀ ਓਥੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ। ਧੀਆਂ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਘਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਓਥੇ ਵੋਟ ਨਵੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਪਿੰਡੇ ਪੱਕੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੋਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵੋਟ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੋਟਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਲੱਸ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਵੋਟ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਪੋਕਿਆਂ ਵੱਲ ਤੁਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਖਬਰਾ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਖੱਸਲ-ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹੋ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ 2003 ਦੇ ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਵੋਟ ਬਣੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੋਟਰ ਸਾਬਤ ਕਰੇ, ਜਿੰਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਰੋ ਅਤੇ

ਬਾਦਲ ਖਾਂ।

ਨਕੋਂਦਰ : ਮਲਸੀਆਂ, ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਮਹਿਤਪੁਰ, ਨਕੋਂਦਰ, ਦੁਨਾਨਾਂ, ਕੱਕ ਗੱਲਾਂ, ਕੰਗ ਖੁਦਦ, ਕਿਲੀ, ਮਦਾਰਪੁਰ, ਭਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਗੌਂਸ।

ਜਲੰਧਰ : ਡਰੋਲੀ, ਨੱਸੀ, ਤਲਹਟ, ਹਰੀਪੁਰ, ਕੁੱਕੜਪਿੰਡ, ਚਿੰਟੀ, ਤਾਜਪੁਰ, ਹੁਦਿਆਲ, ਲਿੱਦੜਾਂ, ਲੜੋਆ, ਅਲਾਵਲਪੁਰ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ, ਕਰਿਆਣਾ, ਜਮਸ਼ੇਰ, ਬਹਿਰਾਮ ਅਤੇ ਚਕਰਗਾਹ।

ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) : ਮਾਹਿਲਪੁਰ, ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ, ਲਕਸ਼ੀਰਾਂ (ਖੇਰੜਾ), ਮੁੰਗੋਵਾਲ, ਬਿਛੋੜੀ, ਪੈਂਦੀ ਸੂਰਾ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਾਣਾ, ਮੋਦਿਲਾ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ, ਗੁਰਵਾਈ, ਸੜੋਆ (ਸਾਹਿਬਾ), ਚਣਕੋਈ, ਰੱਤੋਵਾਲ, ਬਲਾਚੋਰ, ਕਾਠਗੜ੍ਹ, ਬੰਨਾ, ਨੰਗਲੀ ਅਤੇ ਬੀਨੋਵਾਲ।

ਊਨਾ : ਭਲਾਣ, ਸੰਤੋਖਗੜ੍ਹ, ਭਵਨੌਰ, ਕੁੰਗਰਟ, ਪਿੱਡਗਾਂ, ਖੰਡ, ਨੰਗਲ, ਡੰਡਗਾਂ, ਸਿੰਘਨਾਈ, ਸਰੋੜਾਂ ਕੰਚੀ, ਠਠੇਰਾਂ, ਬਾਹੂ, ਟਹਰਾਲਾ, ਪਲਾਸੀ (ਪਟਸਾਈ), ਚੌਠੀਆਂ, ਭਟੂਪਾਲੀ, ਅਗੰਮਪੁਰ, ਲਾਲਪੁਰ ਅਤੇ ਨੰਗਲ।

ਦੁਸੂਰਾ : ਮਿਆਣੀ, ਟਾਹਲੀ, ਉੜਾਪੜ, ਭੰਗਾਲਾ, ਮੁਕੋਰੀਆਂ, ਸੰਘਵਾਲ, ਬੁੱਢਾਬੜ, ਬੰਡਲਾ, ਤਕਾਰਲਾ, ਭਾਂਗਰਾ, ਦੁਸੂਰਾ, ਘੱਝੇਵਾਹਾ, ਢੱਡਰ, ਕੋੱਥਾ, ਫੱਤੂ ਬਰਕਤ, ਸਫਵਾਪੁਰ ਮਹੇਸਾ, ਕਰਮਾ, ਝਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਣਕ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ : ਸੋਦੇ ਪੱਟੀ (ਬਸੀ ਕਲਾਂ), ਬੰਡਲਾ, ਖਨੌਰਾ, ਖਾਨਪੁਰ (ਖੇਰੜਾ), ਜਹਾਨ ਕਲਾਂ, ਗੋਂਬਿੰਦਰਾ, ਮਾਡੀਆਂ, ਹਰਿਆਣਾ, ਅਰਨੀਵਾਲ, ਬਰੋਟੀ, ਅਹਿਰਾਣਾ, ਬੁੱਲ੍ਹੇਵਾਲ, ਨੰਦਾਚੋਰ, ਪਥਰਾਲੀਆਂ, ਗੋਂਬਿੰਦਪੁਰ, ਖੁਣਖੁਣ, ਸ਼ੇਰੂਰ ਗਲਿੰਡ ਅਤੇ ਜਨੌੜੀ। ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਧੁੱਰ ਕਮਾਇਆ

(ਸਰੋਤ: ‘ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਵੀ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਜ’ ਕਰਤਾ: ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਖਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ)

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ—ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸਾਖ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਤਲਹਟ (ਠਾਣਾ ਜਲੰਧਰ), ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਗਹਿਲਾਂ (ਬੰਗਾ), ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲ ਮੁੰਡੀ (ਆਚਮਪੁਰ), ਗੋਜਾ ਸਿੰਘ ਹਰੀਪੁਰ (ਆਚਮਪੁਰ), ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜਮਸ਼ੇਰ (ਸਦਰ ਜਲੰਧਰ), ਗੋਦਾ ਸਿੰਘ ਡਰੋਲੀ ਕਲਾਂ (ਆਚਮਪੁਰ), ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੰਡੂਸ਼ਿੰਘਾ (ਜਲੰਧਰ), ਅਸਦ-ਉਲ-ਖਾਨ ਸਰਹਾਲੀ (ਨਰਮਹਿਲ), ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ-ਦਿਲਾਵਰ ਅਲੀ-ਨਬੀ ਬਖਸ਼ ਤਿੰਨੋਂ ਲੰਗੜੋਆ (ਰਾਹੋਂ) ਅਤੇ ਦੋਲਤ ਖਾਂ ਨੌਰਾ (ਗੋਜਾ)

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ—ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਜੰਡੋਲੀ (ਠਾਣਾ ਮਾਹਿਲਪੁਰ), ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲਾਚੋਰ (ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ), ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਖੈਰੜ (ਮਾਹਿਲਪੁਰ), ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਲਪੁਰ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪਥਰਾਲੀ (ਹਰਿਆਣਾ), ਮਹਿੰਦੀ ਖਾਂ ਸਿੰਠਾਲੀ (ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ), ਮੀਰ ਬਖਸ਼ ਚਣਕੋਈ (ਬਲਾਚੋਰ), ਸਿਕੰਦਰ ਖਾਂ ਮਹਿਤਪੁਰ (ਬਲਾਚੋਰ), ਬਰਕਤ ਅਲੀ ਨੰਦਾਚੋਰ (ਹਰਿਆਣਾ) ਅਤੇ ਇਸ਼ਰੂ ਮੱਲ ਮਾਧੋਪੁਰ (ਫਗਵਾੜਾ)।

ਮੋਖਾ. 94634-39075

ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਕਾਮੀ ਪਿੱਛੋਂ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਚੱਕਰ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਬੇਨੋ-ਬਿਨਾਇਆਂ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਬਿੰਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਲੋਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗਈਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਪੱਕੇ ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਖੇਡ ਹੋਰ ਪੁਆੜੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਲਈ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚੋਣ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਓਥੋਂ ਸੰਬੋਧਤ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਨਹੀਂ, ਰੋਜ਼ ਦਰਜਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਵੇਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਮੰਗ ਇਹੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕੋਈ ਵੋਟ ਸੂਚੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਓਦੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹੀ ਆਪਣੀ ਧੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਪਤਾ ਵੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵੋਟ ਜਿਸ ਕਾਲੋਨੀ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂਅ ਬੇਬੱਕ ਨਾ ਬਦਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਹ ਚੋਣ ਹਲਕਾ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵਾਲਿਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵਾਲੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਲੱਭਣ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਏਦਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਫਤਰ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਚੜ੍ਹਵਾ ਭਾਲਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਸਾਲ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੋਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਹਲਕਾਬੰਦੀ ਬਦਲ ਗਈ ਕਾਰਨ ਬੋਹੋਂਦ ਉਲਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਕਿਆਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੰਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੁਖਨਾ ਲੋਕ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ

ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿੱਥੋਂ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ : ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਕਿਤੋਂ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਮਰ ਹੈ, ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੋਟ ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬਣੀ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਪੂ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਔਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪਰਵਾਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇ ਅਤੇ ਗਲੀ ਤੱਕ ਬਾਰੇ ਖਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ। ਏਨੇ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਮੁਹੱਲੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਅਤੇ ਓਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਰਵਾਰ ਬਾਰੇ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬੀ ਐੱਲ ਓ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਬੁਝ ਉੱਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੁਹੱਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਤਾਂ ਵੋਟ ਵਾਲਾ ਸਬੂਤ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇਗਾ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਓਸ ਵਾਂਗ ਕਿੰਨੇ ਹੋਰ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਦੂਰ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰਾਂਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਦੀ ਖੋਹ ਫ਼ਾਨਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੱਭਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕੱਟ ਸਮਝੋਗਾ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅੱਜ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੇ ਦਿਨ ਦਾ ਚੈਨ ਗੁਆਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਣਾਈ ਵੋਟ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਹਿਸਾਸ ਓਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਸਮਝੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਕਬੂਤਰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਵੇ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਦਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਵੇਖ ਕੇ ਅਣਗੌਲੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਜਿੱਦਾਂ ਦੀ ਹਲਚਲ ਜਿਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਡੀਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਾਰਤੀ ਹੋਣਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਵਾਂ ਰੂਹ ਦੇ, ਹਾਣੀ ਪਲੀਤ ਹੋਏ

ਉਤਾਂਹ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ’ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਵਾਣਾਂ ਨਕਕ ਦਾ ਦੁਆਰ ਪੁੱਛਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਐਸਪਰਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੁਲ ਕੁਰਕੁਲ ਕਰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਪਏ ਤਾਂ ਦੇਖਣਾ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਫੁੱਲ੍ਹੇ ਰੋਣ-ਬਸੇਰੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੁੰਡਾਂ ਵਰਗੇ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਆਈਏ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਨਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਠੀਆਂ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਰਲਿਆਂ-ਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਲੈਣ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਭੀੜੇ ਜਿਹੇ ਘਰ, ਗੰਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚਲੇ ਖੰਧੇ ਸ਼ਰੇਆਮ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਅਮੀਰ, ਅਮੀਰੀ ਭੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਰੀਬ, ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖ, ਪੀੜ, ਦੁੱਖ-ਦਰਦ, ਹੱਕੇ-ਹਾਵੇ। ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਕਮ ਦੇ ਠੱਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਕੁਲ ਆਮ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਜੀਵਨ ਤੇ ਮੌਕਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋਦੂਕਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ੋਕੂ ਵਾਂਗ ਲਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਗੰਗੀਰੇ ਸਵਾਲ ਉਪਜਦੇ ਹਨ। ਮਨਾਂ ! ਇਹ ਕਿਧਰੇ ਨਿਰੀ ਮਿਹਾਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਮੰਕਿੰ ਦੇ ਹਾਕਮ ਹੋਣ ਜਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ। ਸੱਭੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਦਿਨ ਆਪੋ

ਤੂੰ ਇੱਕ ਦੀਵਾ ਬਣ

(ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਉਗੋਕੇ

ਸਫ਼ : 120, ਮੁੱਲ : 299 ਰੁਪਏ
ਤਰਕ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਬਰਨਾਲਾ

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਉਗੋਕੇ ਕਾਵਿ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਨਵਾਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਣੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਤੂੰ ਇੱਕ ਦੀਵਾ ਬਣ' ਨਾਲ ਕਾਵਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਹੈ। ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਕਵੀ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਵੇਦਨਾ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਣ ਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਆਪਣੇ-ਪਰਾਏ ਦੇ ਫ਼ਰਕ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦਾਇਰੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੱਦ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਵਾਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਉਗੋਕੇ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮਨੋਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਬੀਮ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਪਰਸਪਰ ਪਿੰਡ ਆਧਾਰਤ ਸਹਿਜ ਜੀਵਨ-ਚਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਧਾਰਿਤ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਬਣਦੇ ਅਨਿਸਚਿਤ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਇੱਕ ਡਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਡਰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੀਤ ਮੁਖੀ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਵੀ ਜਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਅੰਦਰ ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰਵੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਏਨਾ ਡੂੰਘਾ ਤੇ ਏਨਾ ਸਹਿਜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਖਾਂਤਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੋਹ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸੰਬੰਧੀਆਂ, ਯਾਰਾਂ/ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਨਵ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੋਰਵਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਰਨ ਵਾਂਗ ਫੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਬੀਤ ਗਏ ਪਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਪਿੰਡ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਕਿਸੇ ਅਭੱਲ ਯਾਦ ਵਾਂਗ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਥਾ ਸੰਭਲ ਵਿੱਚ ਪਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :-
ਚੱਲ ਛੱਡ ਮੁਕਾਈਏ

ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮਨੋਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਕਵਿਤਾ

ਝਗੜਾ ਝੋੜਾ
ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੇ
ਬੇਬੇ ਦਾ ਵੇਹੜਾ
ਸੁਰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦਾ ਸੀ
ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਦਾ ਗੋੜਾ
ਵਸਦਾ ਰਹੇ
ਮੇਰਾ ਨਗਰ ਖੋੜਾ

ਪੁੱਜੀਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਮੋਹ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸਵਾਰਥ ਦੇ ਪਰਾਤਲ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਬੀਮ ਸਿਰਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਬਾਪ ਅਤੇ ਗੁਆਚੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ। ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹ, ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਜਿਹਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਨਕਸ਼-ਘਾੜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਨਕਸ਼ ਘੜਨ ਲਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣੇ ਪੈਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਕਸ਼-ਘਾੜਾ ਮਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਮਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਦੇਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਦਾਸ਼ਨ ਦਾ ਜਿਹਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਵੀ ਅੱਜ ਸ਼ੋਰਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਚੋੜਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਿਆ, ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—

ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਦੇ
ਘਸੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੀ ਦੇਖਿਆ
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਦੇ ਨਾ
ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਤੋੜਾ ਦੇਖਿਆ।
ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਬੜਾ ਮੋਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਸਿਰਜਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੀ

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਉਗੋਕੇ

ਚਰਚਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਰਾਮਪਾਲ ਸ਼ਾਹਪੁਰੀ (ਡਾ.)

ਸੋਚ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :
ਬਾਪੂ ਦੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛਾਂ ਨਾ ਰਹੀ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ
ਕਦੇ ਨਾ ਪੂਰੇ ਜਾਣੇ ਮੇਥੇ
ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਜੋ ਪੈ ਗਏ ਪਾੜੇ।
ਜੀਵਨ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਤਮ ਬੋਧ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਤਮ ਬੋਧ ਦਾ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਖੁਦ ਦੀ ਸੋਝੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਅਹਿਸਾਸਾਂ, ਫਰਜ਼ਾਂ, ਸਮਝਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਿਆਨ। ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਠਿਨ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਈ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਮੋਝਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਹੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰੇ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਉਹ ਅੱਖਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :
ਇਹ ਜੋ ਕਾਲ੍ਹ ਅੱਖਰ ਨੇ
ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾ ਸਕਦੇ ਨੇ.....
ਘੁੰਪ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਨੇ.....

ਕੁਝ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਦੂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪੁਸਤਕ ਅੰਦਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਬੜੀ ਗਹਿਰੀ ਹੈ।
ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਹੈ
ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਦੂਕ
ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ
ਲੋਹ ਦੀ ਬੰਦੂਕ।
ਕਵੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸੀਮ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਰੰਗ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਉੱਚੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਬੀਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਬੜੇ ਸਾਦੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :
ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ
ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਘੁੰਪ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ
ਦੇਰ ਦੀ ਚਾਨਣੀ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ
ਕਦੇ ਬਨੋਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੀ।
ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰਾਤਮਿਕ ਹੁੰਦਾ ਅਨੰਤ ਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਨੰਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਇਸੇ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਨੰਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਬੜੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਰ

ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ
ਮਿਟਾ ਸਕਦੇ ਨੇ....
ਤੇਰੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾ
ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਵੀ ਦੇ ਪਲੇਨੋਂ ਬੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੜੇ ਸੁੱਖਦਾਈ ਅਹਿਸਾਸ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੇ ਬੋਲ ਗਹਿਰੇ ਭਾਵ ਬੋਧ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਖਾਸ ਕਾਰਲਾਇਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜੋ

ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਤਾਂ ਦੀ ਅੱੜਾਂ ਮਾਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤਝੜ ਪਿੱਛੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਗਾਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਅਣ-ਕਿਆਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ, ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ, ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਪਤਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸੋਚ ਤੱਕ ਵਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਵਿਦਵਾਨ ਰੋਲਨ ਕੋਲਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, 'ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।' ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਕਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਚਿੰਤਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—
ਮੁੱਕਣ ਨਾ ਦਿਓ
ਆਪਣੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਦਬਣ ਨਾ ਦਿਓ ਆਪਣੇ
ਦਿਲ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ
ਦਿਲ 'ਤੇ ਨਾ ਲਾ ਲੈਣਾ
ਕਿਸੇ ਕਮਲੇ ਦੀਆਂ ਥਾੜਾਂ ਨੂੰ
ਸੂਰਜ ਦੀ ਬਸ ਇਕ ਕਿਰਨ ਨੇ

ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵਿੱਚ ਏਨਾ ਸਬਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਨਾ ਹੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਘੁੰਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਚੰਨ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਬਨੋਰਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ-ਗੋਚਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਬੇਦਾ ਸਵੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਵਿੱਚ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਲੋਕ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਅਣਹੋਂਦ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਕੇ-ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵੀ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੜ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁੰਨਪਣਾ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਤਾਂ ਦੀ ਅੱੜਾਂ ਮਾਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤਝੜ ਪਿੱਛੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਗਾਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਅਣ-ਕਿਆਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ, ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ, ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਪਤਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸੋਚ ਤੱਕ ਵਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਵਿਦਵਾਨ ਰੋਲਨ ਕੋਲਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, 'ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।' ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਕਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਚਿੰਤਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ—
ਮੁੱਕਣ ਨਾ ਦਿਓ
ਆਪਣੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਦਬਣ ਨਾ ਦਿਓ ਆਪਣੇ
ਦਿਲ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ
ਦਿਲ 'ਤੇ ਨਾ ਲਾ ਲੈਣਾ
ਕਿਸੇ ਕਮਲੇ ਦੀਆਂ ਥਾੜਾਂ ਨੂੰ
ਸੂਰਜ ਦੀ ਬਸ ਇਕ ਕਿਰਨ ਨੇ

● ਬਾਕੀ ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ

ਉਦੇਰਵਾਂ

(ਵਾਰਤਕ)

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਸਫ਼-164, ਕੀਮਤ-300 ਰੁਪਏ
ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

'ਉਦੇਰਵਾਂ' ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਸੋਸਮਰਨ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦੀ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖਕ ਦੇ 'ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ' (ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ) 'ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬੇਈਆਈ' (ਨਾਵਲ), ਸੋਵੀਨੀਅਰ 1996, 1997, 1999 ਤੇ 2011 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਸਰਵਰਕ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਿੰਡ ਆਲਮਵਾਲੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਾਬਾ ਆਲਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ-ਪੜਦਾਦੇ, ਪਿਤਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਖੋਭਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾਦਾ ਲੱਖੇ (ਕਪੂਰ) ਤੇ ਸਾਸਣਰ (ਡੀ.ਪੀ.) ਫੰਗਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵੰਤਰ ਸਿੰਘ ਸੁਬੇਦਾਰ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਦਾਰ ਜੱਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਬੰਸਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 19 ਲੇਖ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖ 'ਪਹਿਲਵਾਨੀ' ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਆਲਮਵਾਲੇ ਕਲਾਂ ਦੇ ਅਣ-ਸੁੱਖਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਬੱਬਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪੇਟ ਵਾਲੀਆਂ ਛਿੜਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਆਲਮਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਲਮ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੋਕਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ

ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਵਚਨ

ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਲੇਖ 'ਗੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ' ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਮ, ਵਿਆਹ ਤੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਗੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਸੁਪਾਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਤਲਬ ਦੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਕਥਾਝੀਆਂ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਹੀ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਅੱਲ ਪੇਟ ਕਾਰਨ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਿੱਤੀ ਹੋਣੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। 'ਤਖਤੀਆਂ' ਤੋਂ ਤਖਤ ਤੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਬਾਰ, ਬਾਰੀਆਂ, ਤਖਤੀਆਂ, ਤਖਤ, ਚੌਕੀ ਤਖਤਪੱਸ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤਖਤ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। 'ਰਿਕਸ਼ਾ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸਾਈਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਈ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈ ਹੈ। 'ਚੁਰਕੀ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੁਰਕੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਜ਼, ਕਪੂਰੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਝੋੜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 'ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ' ਬਾਰੇ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਲੇਖਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੇਟ ਤੋਂ ਜੰਮਿਆ ਨਾਲੋਂ ਜਾਨਵਰ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਹ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘੁੰਗਰੀਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਲੇਖ 'ਕੰਡਾ ਬਨਾਮ ਕੁੰਡਾ' ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਤੇ ਕੁੰਡੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਾ ਉਪਰੰਤ ਮਗਜ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਵਿਅੰਗ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਗਜ਼ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ

ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਣ ਕਰੇ ਤੇ ਬੁਰੀਆਂ, ਮਾੜੀਆਂ ਤੇ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਲਾਹ ਲਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰਲੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਲੇਖ ਲੇਖ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੋਸਮਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਲਮ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਫੋਕਸ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲੇਖਕ ਦੀ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ, ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਗੀਤ-ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦੇਰਵਾਂ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਲੱਪ ਤੇ ਰਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਝੁੰਗਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਲਮਵਾਲਾ ਕਲਾਂ ਮੇਲਾ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਨਕਸ਼ਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਬੇਦਾਰ ਨਵੰਤਰ ਸਿੰਘ ਆਗਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ।

ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਹੈ। 'ਨਿਰ-ਮੋਹ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮੋਹ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੈੱਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਚਿਤਚਿਤਾਪਣ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਿਰਮੋਹ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 'ਛੱਜ ਬਨਾਮ ਛਾਨਣੀ' ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਛੱਜ ਦੀ ਵਿਰਤਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਨਾਜ ਦੇ ਦਾਣੇ ਚੰਗੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੇਕਾਰ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਘੰਟੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਧੀ

ਪੁਸਤਕ ਰੀਵਿਊ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੋਜੋ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੱਝ

ਪੰਨੇ-220, ਮੁੱਲ-395 ਰੁਪਏ
ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੱਝ ਰਚਿਤ 'ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੋਜੋ' ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ 46 ਨਿਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਧੇਰਿਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਰਹੀਆਂ ਨੀਤਿਕ ਕਵਰਾਂ, ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਖਲਾਕੀ ਸੰਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸਤੂਰੀ ਰਿਹਨ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮਜ਼੍ਹੂਦ ਮਹਿੰਕ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਸੁੱਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਪਛਾਣ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲੀ ਖੋਜ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀਗੀਤ ਹੈ।
ਅਜੋਕਾ ਯੁੱਗ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੌਕੀ ਨੀਤੀਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਮਨੁੱਖੀ ਜੁਝਾਅ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਣਗਿਣਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਉਲਝਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੱਝ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੋਜੋ' ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੱਲ ਮੜਦੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਬੰਧ 'ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਕੁਸੰਗਤ', 'ਨੀਕੀ

ਅਤੇ ਬਦੀ', 'ਮਨੁੱਖ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵੇਰੀ ਕਿਉਂ', 'ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਫਲ', 'ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ' ਆਦਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁੰਝਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 37ਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕਾਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ' ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਸਮਾਧਾਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। 'ਉਦਘਾਟਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ' ਵਿੱਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘ ਲੰਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧਪੰਥੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 1600 ਦੇ ਕਰੀਬ ਟਾਈਟਲ ਛਾਪੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 130 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਕੋਸ਼, ਰਚਨਾਵਾਲੀਆਂ, ਸਿਮਰਤੀ ਗ੍ਰੰਥ, ਕਾਨੂੰਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਸੰਗੀਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਠੱਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਭਾਗ ਸਾਲਾਨਾ ਚਾਰ ਖੋਜ-ਪੱਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ 'ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਪੱਤਰ', 'ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਕਸ਼', 'ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ' ਅਤੇ 'ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਉਦਘਾਟਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ' ਵਿੱਚ ਡਾ. ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਉਪਕੁਲਪਤੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਰਚੇ ਭਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘੜ ਕੇ ਮੱਦਦ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਣਗੇ। ਆਧੁਨਿਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੇ ਆਈ. ਏ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ 'ਮੁੱਖ ਮਹਿਨਿਆਂ' ਵਜੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ 'ਪੰਜਾਬੀਆਂ' ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਜੋਂ ਸਾਂਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ 'ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ' ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 'ਮੁੱਖ-ਸੁਰ ਭਾਸ਼ਣ' ਉੱਘੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਸੋਣੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਕੇ ਮਕਬੂਲ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਸ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਗਿਆਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਗੁਲਸ਼ਨ ਬਾਸਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹੱਤਵਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ, ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ 'ਭਰੋਂਗ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ 'ਭਰੋਂਗ' ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਘੜਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਾ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, 'ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ' ਦੇ ਨੇਚਰਲ ਲੈਂਗੂਏਜ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (ਟੀ.ਐਸ.) ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਸਥਿਤੀ, ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਜ਼ਿਮਾਦਾਰਤ ਨੇਚਰਲ ਲੈਂਗੂਏਜ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੀਤੀ-ਦਰ-ਪ੍ਰੀਤੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਏ.ਆਈ. ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰੀਤੀ-ਦਰ-ਪ੍ਰੀਤੀ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਏ.ਆਈ. ਦੇ ਸੰਦ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਕਾਂਗ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਮਾਨਤਰ ਚੱਲੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੋਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ', ਡਾ. ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ', ਸ਼੍ਰੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 'ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ', ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ', ਡਾ. ਰਬਜ਼ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੇਲੀਜੈਂਸ : ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ', ਡਾ. ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ', ਡਾ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਿਆਗੀ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਧਿਐਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ (ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ)' ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ।

ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਖੇਤਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਾਠ-ਸਮੱਗਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਔਨਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਲਈ ਲਿਖੀਆਂ। ਇਹ ਉਹ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਡਾ. ਯੋਗਰਾਜ ਅੰਗਿਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਉੱਘੇ ਚਿੱਠਕ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮਝਾਅ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਕਾਦਮਿਕ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਰਚਾਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਚੌਥੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬੈਠਕ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਉਲੀਕੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਗਈ ਕਿ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਕੀ ਢੰਗ ਨਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਡਾ. ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਲ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਨ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚੌਸਠੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰ ਗਰੋਵ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਤਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਬਾ ਘਟ ਸਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੇਪਰ ਨਵੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਬਜਟ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਉੱਚ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਡਿਜੀਟਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਰੂਗੁਪਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਧੇਰੇ ਕਾਰਗਰ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੌਧਿਕ ਤਬਕਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸ਼ਟਾ ਦੁਬਾਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਾ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੇਲੀਜੈਂਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸਾਰ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਮਝ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੰਘ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਐਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਕਾਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਾਡਲਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ, ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਤੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਏ.ਆਈ. ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ 'ਚ ਡਾ. ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸਤਨਾਮੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਬਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਨੌਬੇਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੌਧਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਪੱਧਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਮਿਆਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਜਗ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫ਼ਰ,

ਸ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸੀ.ਪੀ. ਕੇਥੋਜ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਰਚਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਡਾ. ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ: ਕਿੱਥੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ? ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਵਧੀਆ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਸ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਟਕਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਕਲਮ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਸਟਰੀਮ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸੀ.ਪੀ. ਕੇਥੋਜ ਨੇ 'ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ' ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਂ? ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੋਕਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਫੋਟੋ ਹਨ, ਪਰ ਨੀਕ ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਡਾਟਾ ਸਾਂਝ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡਾਟਾਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ 35 ਫੀਸਦੀ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਸ਼ਬਦ ਘੜਨ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁੰਝਲਾਂ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਜਾਂ ਵਿਰ ਤਤਸਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਲਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਘੜਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਧ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਘੜ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਘੜਨ ਦੀ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਡਾ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ 'ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ' ਦੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਭਾਰਵੇਂ ਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ। ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਸੂਝ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਾਸ ਸੰਕੇਤਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸੱਤਵਾਂ ਸਕਿੰਟ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਐਨੀ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਘੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਸੁਆਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿ ਕੀ ਸਭ ਕੁੱਝ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਘਟ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੋ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕੁੱਝ ਨੁਕਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਰਚਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਮਕਾਲ

--- ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ ---

ਪਰਵਾਸ : ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਤੇ ਸਾਧੂ ਬਿੰਨਿੰਗ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਅੰਕ ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ, 2026 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਤੇ ਸਾਧੂ ਬਿੰਨਿੰਗ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਪਰਵਾਸੀ' ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ 'ਰਚਨਾਤਮ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਇਹ ਖੜ੍ਹੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਕਿਰਤਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।' ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅੱਖਰਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਰ ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ, ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਵਾਲੀ ਲੰਮੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਛਪੀ ਹੈ। 23 ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਲ ਹੁੰਦਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਪਰੰਤ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਦਾ 'ਪ੍ਰਿੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਸਮਾਜਦੋਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੂਜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਾਧੂ ਬਿੰਨਿੰਗ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਮਸਲੇ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕੰਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ ਬਿੰਨਿੰਗ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ 'ਗਮੀਜ਼ ਤੇ ਲੇਖਕ' ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। 'ਸਾਧੂ ਬਿੰਨਿੰਗ ਦਾ ਰਚਨਾ ਸੰਸਾਰ-ਵਸਤੂ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਚਿੰਤਨ' ਬਾਰੇ ਡਾ. ਅਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕਵੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਮ, ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੌਰ, ਗੁਰਚਰਨ ਸੱਗੂ, ਅਮਰਦੀਪ ਸੰਘਾਵਲੀਆ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਬਲ, ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਹਨੂਰੀਆ, ਜਸਤੋਤ ਵਾਰਗਲਾ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਮੁਹੱਬਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ' ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਜੀਵਾਦ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੰਤਲੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਸਫੇ : 136, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ: ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ e-mail: sp.singh@ggnkcl.com, ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰ. ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੌਰ e-mail: sharanjit.kaur@ggnkcl.com

ਅਨੁਤਾਸ਼ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੇ ਮਾਝਾ

'ਅਨੁਤਾਸ਼'-5 (ਜਨਵਰੀ-ਜੂਨ, 2026) ਛਪ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਅੱਕ ਵਿੱਚ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਝਾ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਮੇਤ ਛਪਿਆ ਲੇਖ ਔਲਖ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮਿਟ ਗਈਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਸਾਹਵ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਮਲ ਗਿੱਲ ਨੇ ਰੂਸੀ ਸ਼ਾਇਰ ਅਲੈਕਜ਼ਾਨਰ ਪੁਸ਼ਕਿਨ ਤੇ ਗਵਰਿਲ ਦਿਰਯਾਵਿਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ, ਬੀਬਾ ਬਲਵੰਤ, ਮਨਜੀਤ ਇੰਦਰਾ, ਪਾਲ ਕੌਰ, ਰੁਸ਼ਿਕਾ ਗਿੱਲ, ਹਿਤੂ ਵਾਸੂਦੇਵ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਵਾਂ ਕਾਵਿ ਮੁਹਾਵਰਾ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਹਾਣੀ 'ਆਈ ਐਮ ਡੀ' ਛਪੀ ਹੈ। ਮਾਇਲ ਰੂਸੇਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸ਼ਾਦ' ਬਿੱਲੀ ਜੰਮੂ ਵਾਲੀ' ਦਾ ਆਪਣਾ ਲੁਕੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਕਥਾਕਾਰ ਰੋਜੀ ਸਿੰਘ 'ਉਡੀਕ' ਤੇ ਗੁਰਬਚਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਦੀ 'ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਹੁਰ ਵਸਦੀ' ਦੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਤੇ ਡਾ. ਬਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹਾਰ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਯੋਗਦਾਨ' ਲੇਖ ਹੈ। ਅੰਤਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਮਨ ਕਸ਼ੋਰ' ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜਕਲ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਸਫੇ : 100 ਅਤੇ ਮੁੱਲ: 120 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕ : ਸੰਪਾਦਕ-ਅਨੁਤਾਸ਼, 9 ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਰੋਡ, ਨਵੇਂ ਭਾਈਆਂ ਓਪਟੀਕਲਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ : ਕਮਲ ਗਿੱਲ, (ਸੰਪਰਕ 98154-3316)ਰਚਨਾਵਾਂ ਜੋੜਣ ਲਈ email: taashjoy@gmail.com

ਸਤਿਯੁਗ : 1-15 ਫਰਵਰੀ, 2026

ਸਤਿਯੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਰੁੱਤ ਚੱਕਰ' ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਕ ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਮੋਕਸਮਲਰ, ਅਨੁ. ਡਾ. ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ 'ਅਸੀਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ' ਚੰਗਾ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਸੰਦਰਭ), ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣ), ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ (ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੌਝਾਂ), ਸੁਵਰਨ ਪ੍ਰਿਥ ਵਿਰਕ (ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿੱਸਾ ਕੀਤਾ-ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ), ਨਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪਨੇਸਰ (ਦੇ ਗਰਲ ਚਾਇਲਡ), ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ (ਦੇ ਮੈਸੇਜ ਟੂ ਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਯੂਥ), ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਆਦਿ ਦੇ ਲੇਖ ਹਨ। ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੱਠਾ, ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀ ਤੇ ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਮੇਰ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਪੰਨੇ: 42, ਮੁੱਲ: 10 ਰੁਪਏ, ਸੰਪਰਕ: ਸੰਪਾਦਕ: ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੋਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ (97800-97898)

ਸੁਰਖ ਲੀਹ : ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ, 2026

ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ 'ਸੁਰਖ ਲੀਹ' ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੱਲੀਓ ਅੱਕ ਵਿੱਚ ਮੋਦੀ ਰਕੂਮ ਤੇ ਲੋਕ ਦੇਖੀ ਕਦਮ, ਮਗਨਰੰਗਾ ਤੇ ਜੀ ਰਾਮ ਜੀ, ਜਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਿੱਲ, ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਉਰਜਾ, ਚੇਰਨੋਬਿਲ ਦੁਖਾਂਤ, ਬੀਜ ਬਿੱਲ, 2025, ਨਵੇਂ ਵਲਕ ਕੋਡ, ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਕੌਮੀ ਸੁਰੀਆ ਗਰਿੱਡ-ਕੌਮੀ ਆਬਾਦੀ ਰਜਿਸਟਰ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ, ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੀ ਘੋਰਾਬੰਦੀ, ਆਇਨਸਟੀਨ ਖੇਤਰ-ਸੰਗਰਾਮ, ਅਗਵਾਲੀ ਪਰਬਤ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਈਥਾਨੋਲ ਫੈਕਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਆਦਿ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਸੁਰਖ ਲੀਹ' ਸੰਸਾਰ-ਭਾਰਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਰਖ ਲੀਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਜਸਪਾਲ ਜੱਸੀ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ : ਪਵੇਲ ਗਾਂਧੀ। ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਲਈ-ਸੁਰਖ ਲੀਹ, ਨਕਦੀ ਵਾਲੀ ਪੁੱਛ, ਪੁੱਛਾ ਕਲੋਨੀ, ਹਾਠੀ ਨਗਰ, ਰਾਮਪੁਰ ਫੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ-3, ਰਚਨਾਵਾਂ ਜੋੜਣ ਲਈ email: surkleech@gmail.com

ਡਾ. ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘ ਲੰਬੀ

ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਸ਼ ਕੋਲ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਕਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਘੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਤਸਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਘੇ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਅਮਰੀਕਾ) ਨੇ

ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ

ਲਹਿਰਾਂ ਸੰਗ ਮੈਂ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।
ਠੰਡੇ ਖਾ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।
ਰਾਹੀਂ ਕੰਡੇ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਵਿਵਾਦੇ,
ਜਗਮਗ ਕਰਦੇ ਦੀਪ ਬੁਝਾਏ।
ਮੇਰੇ ਵਸਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲਾਝੂ ਲਾਏ,
ਪਰਬਤ ਹਾਂ ਨਾ ਖੁਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।
ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਭਟਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਸੱਚ ਮੇਰੀ ਝਟਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
ਮੇਰੀ ਹੱਦ ਕਦੇ ਮਿਟਾ ਨਾ ਸਕਦੇ,
ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਝੁਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।
ਕਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰੋਗੇ,
ਗੁਲਤ ਸੱਚ ਨਾਲ ਫੁੱਬ ਮਰੋਗੇ।
ਝੂਠ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਹਰੋਗੇ,
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜੁੜਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।
'ਪੱਤੋ' ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਝੁਕਾ ਨਾ ਸਕਦੇ।
ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਮੈਂ ਬੇਭੇ ਵਾਂਗ ਨਾ ਕੁੜਨਾ ਸਿੱਖਿਆ।

ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ

ਕੀ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਜੋ ਪੁਰ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
ਇਕ ਵੀ ਚਿਣਹਾ, ਖੁਦ ਘਰ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
'ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰ' ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ,
ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਮਨ ਤੱਕ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
ਲੋਕਾਂ ਜਾਨ ਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਲਈ,

ਕਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪੱਤੋ ਨੇ 'ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ' (2001), 'ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ' (2007), 'ਸੂਖਮ ਪਰਤਾਂ' (2011), 'ਚਾਨਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ' (2017), 'ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ' (2019), 'ਪੀੜ ਦਰ ਪੀੜ' (2025) ਤੱਕ ਛੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜੁੱਟ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਮ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ, ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ, ਵਧੀਆ ਤੇ ਘਟੀਆ, ਆਸ਼ਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਸਮੱਸਿਆ ਤੇ ਹੱਲ ਆਦਿ ਤੱਥ ਉੱਭਰਵੇਂ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪੱਤੋ ਦੇ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਹੱਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਤਨਾਓ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਵਿ-ਪਾਤਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਕਵੀ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣ ਮੈਂ-ਮੂਲਕ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰ ਚਰਿੱਤਰ ਜ਼ਰੀਏ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਵਿ-ਪਾਤਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ, ਚਾਹੁਤ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ-ਵੇਖਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਹਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪੱਤੋ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ ਜ਼ਰੀਏ ਕਰੂਰ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਨਾ-ਭਰਪੂਰ ਯਥਾਰਥ ਵਾਲਾ ਕਾਵਿ-ਬਿੰਬ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪੱਤੋ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਾਸ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਕਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪੱਤੋ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇੱਕ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ।

— ਜਸਬੀਰ ਕਲਸੀ ਧਰਮਕੋਟ

ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪੱਤੋ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਮੁੜ ਕੇ ਘਰ ਤੱਕ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ
ਅਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਸੀ ਨਾ ਛੱਡੀ,
ਤੇ ਸਾਡੀ ਮੁਸਕਾਨ ਬਾਹਰ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
ਲੁੱਟ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਲੋਟੁ ਨਾ ਬੱਕੇ,
ਲਾਲਸਾ ਸਬਰ ਤੱਕ ਫਿਰ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ ਯਾਰੋ,
ਤਾਂ ਹੀ ਉਮਰ, ਆਬਰ ਤੱਕ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
ਕੀ ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ, ਕੀ ਮੇਰੀ ਹਸਰਤ,
ਮੁਹੱਬਤ ਵੀ ਜਿਗਰ ਤੱਕ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।
ਗਰੀਬ ਕਵੀ ਦੀ ਔਸੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਲੱਕੇ,
ਮਾਣ ਭੇਟ ਵੀ ਕਦਰ ਤੱਕ ਨੀ ਪਹੁੰਚੀ।

ਹੱਥ ਪੈਰ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਮੁੱਖ।
ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਭਰੇ ਕਲਾਵੇ
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਰਿਹਾ ਹੋ ਖੋਜ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਦੂਰੀਆਂ
ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਰ ਰੋਜ਼।
ਨਾ 'ਹਿਸਾਸ ਨ ਜਜ਼ਬਾਤ
ਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਯਕੀਨ
ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਹੋ ਗਿਆ
ਜਿਉਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ।

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਮੇਰਾ ਸੁਪਨਾ
ਜਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਵੇਰੇ ਨੂੰ
ਜੀਅ ਭਰ ਹੋਛਾਵਾਂ।
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਪੱਖ ਪੱਖੋਰੂ ਹੋ ਕੇ
ਅੰਬਰੀ ਭਰਾਂ ਉਡਾਣਾਂ
ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਬੰਦਿਸ਼ ਰੋਕੇ
ਨਾ ਰੋਕਣ ਸੀਮਾਵਾਂ।
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਬੀਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ
ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਖੋਲ੍ਹਾਂ
ਪਲਟਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਟੋਲਾਂ।

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਸਿਫ਼ਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ
ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹਿਦਸਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ
ਹਰ ਵੇਲੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਵਾਂ
ਮਨਫੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘਬਰਾਵਾਂ।
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਕਿਣਮਿਣ ਹੋ ਕੇ
ਤਪਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹ ਜਾਵਾਂ
ਹਰ ਪੱਤੇ ਹਰ ਟਾਹਣੀ ਦੀ ਤ੍ਰੇਹ ਬੁਝਾਵਾਂ।

ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ

ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਘੜੀ ਹੀ
ਫ਼ਿਕਰ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਜਾਨ
ਸੜਕਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ
ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੋ ਇਨਸਾਨ।
ਗੁੱਸਾ ਤਣਾਓ ਅੰਗਾਂ ਉੱਤੇ
ਮਨ ਵਿਚ ਫੁੱਧਰੀ ਚੁੱਪ
ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋਏ

ਸੋਚ ਹੀ ਧਰਮ

ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਮੇਰੀ
ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਖੋਲ, ਮੇਰੇ ਸ਼ਿਕਵੇ

ਚਿਹਰਾ

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਿਹਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।
ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।
ਲੋਕੀਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਲਾ ਲੱਦੇ ਨੇ,
ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਧਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।
ਹਰ ਚਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਦਿਸਦਾ ਏ,
ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।
ਗੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਣ,
ਯਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਹਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।
ਕਾਲੇ ਧੌਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਫ਼ਰਕ ਬਣੀ ਕੱਚੀ,
ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਸੋਵਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।
ਜੇ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿੱਦਾਂ ਪਹਿਚਾਣਾਂਗਾ,
ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਸਾਰਿਆ ਚਿਹਰਾ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ।

ਸੰਪਰਕ-98550-38775

ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਣ ਲਿਖਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ। ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ ਜਿੰਨਾ ਹੱਡਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ, ਓਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਗੋਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਉਹ ਭਰ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗੁੱਲਪੁਰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਰਾਣੇ ਮੂਲ੍ਹੇ ਦੀ ਬੇਰੀ ਹੋਣਾ ਲੱਗਦੀ ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਘਪਦੀ ਪੂਣੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਚਰਨੇ ਤਰਖਾਣ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਟਰੇਰਾਂ ਸਣ ਅਤੇ ਸਨੁੱਕੇਵੇਂ ਦੀਆਂ ਭੋਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਛਿਟੀਆਂ ਪੂਣੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਬਣਦੀਆਂ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿੱਘ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ ਦੀਆਂ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਰਤਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵੇਗਾਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਸ ਪੂਣੀ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣਾ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦਿੰਦੇ ਜੁਹਿਰਿਦ ਬਾਹਰਲਾ ਅਤੇ ਨਹਿਰਦ ਦੁਸਾਂਝ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾੜੀਆਂ ਸੋਣੀਆਂ ਜਿਹੇ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਕਸਰ ਬਾਬੇ ਫਕੀਰੀਏ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੀ ਅਕਸਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਵਿਧਿਆਨ ਕਰਦਾ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਹਿਦੀ ਗੁੱਠ 'ਚ ਵਸਿਆ ਚਟਕੋਆ, ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਬਾਗੀ ਚਟਕੋਈ, ਦੱਖਣ ਦੀ ਗੁੱਠ 'ਚ ਵਸੇ ਪਿੰਡ ਤੁੜਕੀ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਘਮਰ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜੀਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ/ਮਸੀਤਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਇਬਾਦਤਗਾਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ-ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਸਦੀਆਂ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲਵੋ। ਪੰਜ ਦੋ ਵਾਰਸਾਂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਖੜੀ ਕਰਤੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰਖਤੀ ਸੀ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ —। ਜਾਬਰ ਬਾਬਰ ਆਇਆ, ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਪ ਦੀ ਜੋੜ ਲੈ ਕਾਬਲੋਂ ਧਾਇਆ —। ਆਪ ਕੇ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਿਲਰੀ ਪਈ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੜਪ ਉੱਠਿਆ। ਬਾਬਾ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਢੰਡੇਰਚੀ ਆਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਅੱਧ ਚੰਦੂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਸਾਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ', 'ਓਏ ਭਲਿਓ ਲੋਕੋ ! ਹਾਕਮ ਆਪਣੇ ਢੰਡੇਰਚੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਰਤਿਆ। ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਨਾ ਮੁਆਯੀਯੋਗ ਕਰੂਰ ਸੀ, ਪੰਥੀ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ। ਭਲਿਓ ਲੋਕੋ ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਗੱਲ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਮੋਖਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਕੀਤੀਆਂ, ਕਰਤੀਆਂ ਦਾ। ਨਵੇਂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਝੋੜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਨੂੰ ਬਗਾਵਤ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਤਾ ਸੀ। ਛੇਵੇਂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ, ਲਾਡਲੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੇ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਇਆ।

ਵਕਤ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਣ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਸਦਕਾ ਇੱਕ ਹੱਥ ਹਲ ਦੀ ਮੁੱਠੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਮੁੱਠ 'ਤੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਰਾਹ ਮਾਰਿਆ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਕਨੀਓ ਜਿੱਤ ਦ ਨਗਰੇ ਵਜਾਉਂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਸੀ, ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਆਖਦਾ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਾਹੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨਗੀ ਦਿੰਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਤਾ ਸੀ ਉਹਨੇ। ਦਹਾਕਿਆਂਬੱਧੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਵਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਧੌਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝੱਲੀ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਦੁਆਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਵਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ 64 ਜਥਿਆਂ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਦੇਖਦਿਆਂ 24 ਅਤੇ ਫਿਰ 12 ਜਥਿਆਂ 'ਚ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਰਾਂ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ, ਆਪਣੇ ਅਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆਣ ਖੜਿਆ ਸੀ? ਉਹ ਸੀ ਨਾਨਕ ਦਾ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਫਲਸਫਾ। ਆ ਗਏ ਨਿੰਗਰ ਬੁਝਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਓ ਨਿੰਸੰਗ — ਜਹੀਆਂ ਲੋਕ

ਬੋਲੀਆਂ/ਲੋਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਗਈਆਂ।

ਬਾਬਾ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਸਿਖਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਨਹੀਂ। ਜਗੀਰਦਾਰੀਆਂ, ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮੀ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ, ਪਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਸੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦਾ

ਸ਼ਬਦ-ਚਿੱਤਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਤਾ

ਰਾਜ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ। ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਰਾਜ। ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਬੈ ਏਕੋ ਪਹਿਚਾਨਬੋ —। ਉਸ ਦੇ ਬੀਜੇ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਸਜਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੋਚ ਉਡਾਰੀ ਨੂੰ, ਤੁਕਵੇਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਖੌਲੇ ਲਾਹ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਗੀਬਾਂ, ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਲ ਲਿਆ, ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਕਾ-ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ, ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੰਟਾ ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ,

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਦੋਹਰ-ਤਾਣੇਜੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੱਲਤਪੁਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬੰਬਰਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਲਈ ਮੁਖਧਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਾਂ ਰਲਾ ਅਤੇ ਦਿੱਤੂ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਢੋਲਕੀਆਂ ਛੇਟੇ, ਚਿਮਟਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾਹੁ ਝੁਲਾਏ ਸਨ, ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ। ਸ. ਭਗਤ ਸਿਹੂ ਦੀ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਮੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦਾ ਗਠਨ ਤੇ ਹਰ ਭਰੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਕੀਤੀ ਗੋਚ-ਤੁੱਪ ਸਦਕਾ ਸੰਤਾਲੀ 'ਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ-ਪਾਉਂਦਾ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

47 ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮਨ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤੇਲੀਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ, ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਲੱਠ ਮਾਰਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ 'ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ।

ਚਟਕੋਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਸੋਂ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਚਟਕੋਆ ਵਿਖੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਗੋਲਿਆਂ ਵੇਲੇ। ਬੀਰਵਾਲ ਦੇ ਸਾਧ ਦੇ ਲਵਣੇਣਾ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸਿੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਬਲ ਮਜਾਰਾ ਦਾ ਚੁਸ਼ਮਿਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਅੱਥਾਂ ਦਾ ਬਾਗ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਵੀਰਵਾਲੀਏ ਸਾਧ ਕੋਲ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨ ਹੈ। ਬਾਗ 'ਚ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਆ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਏ ਚਟਕੋਆ 'ਤੇ। ਬਲਾਚਰ-ਗੜ੍ਹਕੋਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਕੋਠੀ ਬੈਠਾ ਰਹਿਮੇ ਖਾਂ। ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸਭ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰਤ ਨਾਂਅ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੁੱਟ-ਥੇਹ ਨੂੰ ਪਰਣਾਏ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਲਗੜੇ ਨੇ, ਚਟਕੋਆ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਸੀਤ ਵਾਲੀ ਯੂਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਰਿਤਾਂ ਨੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੁੱਤਰ ਪੁੱਛੋ ਕੁਝ ਨਾ, ਜਿਹੜੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ।

ਪੁੱਤਰੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਡਿਆ ਗਿਆ। '47 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵੇਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਕਮ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਬੂਲੀ। ਨਾਬਰੀ ਸੂਬਾਅ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੋਰੇ ਦੀ ਅੱਖ 'ਚ ਰੜਕਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਜਗੀਰ ਨਹੀਂ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਖੀ ਵਸ ਰਹੇ ਹਮਸਾਏ। ਗੋਰਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਕਬੱਡੀਆਂ ਖੇਡਦੇ, ਢੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਮੇਲੇ ਦੇਖਦੇ ਇਲਾਮਦੀਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੱਧੇ ਹੋਰੀ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਫਲਸਾਫਾ। ਉਹ ਫਲਸਫਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀਰ ਬੁੱਧ ਸ਼ਾਹ ਹੋਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਡਾਹ ਕੇ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਦੱਧ 'ਚ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਭਿੜੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਘਾਲੂ ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘਾਲੀਆਂ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਕੁੱਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਅਬਲਾ, ਕਿਸੇ ਨਿਰੋੱਥ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵੈਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹਥਿਆਰ ਡਿੱਗ ਪੈਣ 'ਤੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਮੁੜ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਲੈਣ ਤਕ, ਪਰ ਔਤਰੀ ਕੀ ਕੀਤਾ ਇਹਨਾਂ। ਬਾਬਾ ਗਚ ਭਰ ਆਉਂਦਾ।

ਬਾਬਾ ਦੱਸਦਾ, ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਹਥਿਆਰ ਭੁੰਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਡਿੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਲਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਘੋਲ, ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਸਾਡੇ ਲੋਕ, ਸਾਡਾ ਪਾਣੀ, ਸਾਡੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਾਥੋਂ ਹਥਿਆਰ ਭੁੰਜਣਾ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤੱਕ ਆ ਜਾਵੇ, ਪੁੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਤੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਸਹਿਮ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਫਿਰ ਅੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਨਵਾਂ ਪੱਤਾ ਖੋਡਿਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ-ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਘੁਣਤਰ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖੋਡੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਕੱਚੀ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸਤਲੁਜ ਬਿਆਸ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕਪੂਰੀ ਝੰਡੇ ਗੰਭ ਤੇ ਸਨ। ਸਰਦਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਪੱਤਾ ਖੋਡਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਲੋਕ ਮੋਰਚਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਪੰਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਭੋਰ ਖਿਸਕਦੀ-ਖਿਸਕਦੀ ਗਰਮ ਦਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੁਫਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਬਾਬਾ ਫਕੀਰੀਆ) ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਮਾਮਾ ਅਧਿਆਪਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਿਰਕੱਢ ਆਗੂ। ਵੀ ਮਜਾਰੀ ਖੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਪਰਮਜੀਤ ਦੇਹਲ ਦਾ ਕੁਰਦਤੀ ਬਥਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਲੀ ਕੰਨ ਲਾਗਿਓ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਮਰੋਡ ਦਰਬਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ, ਪਾਸ, ਜੈਮਲ ਪੱਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਸਹਾਪੁਰੀਏ ਮਾਹਰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰੇ ਨਿਗਲ ਲਏ ਸਨ ਏਕੇ ਸੰਤਾਲੀ ਨੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਬਾਧੀ ਅਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਨ 'ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਸੋਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਰਵਿਉ ਲਾ ਕੇ ਫੌਜ ਚਾੜ੍ਹਤੀ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਓਰ-ਓਰੀ ਕਰਤਾ। ਸਿੱਖ ਹਿਰਦੇ ਵਲੁੱਧੇ ਗਏ। ਮੱਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਉੱਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਨਮਾ ਦੇ ਵਾਸਾਂ ਉਲਾਭਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਹੱਬ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਾਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਲੰਬੜਾਂ ਦੇ ਅਹਿਰੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲ 'ਚ ਟਾਇਰ ਪਾ ਕੇ ਕਾਇਦਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੁੱਤਰੋਂ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ, ਅਸੀਂ ਕਾਮਰੋਡ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਟਪਲਾ ਖਾ ਗਏ ਲਗਦੇ ਸੀ। ਹਸ਼ਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

(ਨਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਖਲਨਾਇਕ) ਹੋਬਰਟ, ਜੋ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਕੁੜੀ ਹੋਜ਼ (ਲੌਲਿਤਾ) ਨਾਲ ਰੋਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਅਪਰਾਧੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਏਗਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਬਰਟ ਆਪਣੀ ਹਿਸਾ ਨੂੰ 'ਪਿਆਰ', 'ਕਿਸਮਤ', 'ਸੋਚਕਾਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਹੋਬਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਜਾਦੂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਲੌਲਿਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਲੱਗਭੱਗ ਗਾਇਬ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਕਹਿਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਨਾਵਲ ਰਾਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਖੁਦ ਸੁਣਾਏਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੌਸਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੁਪਾਏਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਹੋਬਰਟ ਲੌਲਿਤਾ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਵੱਡੇ ਦਿਓ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਨਿੱਕੇ ਦਿਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਇਹਨਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕੁਕਰਮ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਦੁੱਧ ਪੋਤਾ' ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ, ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੌਕੜਜਾਲ ਰਾਹੀਂ ਜਸ਼ੀਰਵਾਦੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟ ਰਹੀਂ ਕੀ...
ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿਣਾਉਣੇ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚਿਹਰਾ ਨਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ-ਜੂਲੀ ਕੇ ਬਰਾਉਨ (Julie K. Brown)। ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਇਸ 'ਜਿਲਿਸ ਮਦਰ' ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਇਹਨਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕੁਕਰਮ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਦੁੱਧ ਪੋਤਾ' ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ, ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੌਕੜਜਾਲ ਰਾਹੀਂ ਜਸ਼ੀਰਵਾਦੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਬੇਹੱਦ ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚਲਣ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬੜਾ

25ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ

ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡੀ ਰਾਜਾ, ਸਕੱਤਰੇਤ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਗਰੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀਆਂ ਬੁੱਢੀਆਂ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਅਣਸਰੀ ਲੋੜ ਦੱਸਿਆ

8-9 ਸਤੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇਸ਼ ਭਰਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ 24ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੀ। 25ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਵਿੱਚ 17 ਅਤੇ 18 ਫਰਵਰੀ 2026 ਨੂੰ ਹੋਈ।

ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ 16 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਭੁੱਖੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਕਾਫਲਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਡੀ ਰਾਜਾ ਤੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਗਰੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟ੍ਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਸਿਖਰਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰਸੀਵ ਕਰਨ ਗਏ ਕਾਫਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕੌਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਗਸੀ, ਕੌਮੀ ਕੌਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਾਮਰੇਡ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ, ਸਵਾਗਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਭਗਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਪਾਲ ਕੈਲੇ, ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀਰ ਕੁਮਾਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੌਲ ਮੈਂਬਰ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਮਜੀਤ ਸਰਾਵਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕਾਮਰੇਡ ਡੀ ਰਾਜਾ ਤੇ ਡਾ. ਗਰੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਟਰੇਨ 'ਚ ਉੱਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਮਰੇਡ ਡੀ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ, ਕਾਮਰੇਡ ਗਰੀਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ, ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਛਾਉਣੀ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗੂੰਜ ਉੱਠਿਆ।

17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਫਰੇਗ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੌਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮਾਪਤੀ ਵੱਲ ਵਧ ਗਈ। ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੌਮ-ਕੌਮਲੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਜਿਹਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ।

ਸਾਥੀ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਹੱਛ ਕੁਆਰਟਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਕਰਫੈਸ਼ੀਅਲ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ 242 ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 13 ਬਦਲਵੇਂ ਡੈਲੀਗੇਟ ਤੇ ਦੋ ਦਰਸ਼ਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ 221 ਮਰਦ ਤੇ 21 ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। 24 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਡੈਲੀਗੇਟ, ਡੈਲੀਗੇਟ ਇਲਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ। 26 ਤੋਂ 40 ਸਾਲ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਰੋਸ਼ਨ ਕੌਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਚਰ ਦੀ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਬਾਇਓ ਹੈ। ਰੋਸ਼ਨ ਦਾ ਪਿੱਛ ਲੱਖੀ ਮਲੋਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚੰਨੂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 41 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੇ 23, 51 ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਦੇ 87, 61 ਤੋਂ 70 ਸਾਲ ਦੇ 63, 71 ਤੋਂ 80 ਸਾਲ ਦੇ 51 ਤੇ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਸ ਆਖਰੀ ਕੈਂਟਰਗਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਮਰੇਡ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਜ਼ਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਵਕੀਲ ਹਨ। ਸੁਨਾਮ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਾਥੀ ਦੀ ਉਮਰ 85 ਸਾਲ ਹੈ। ਡੈਲੀਗੇਟ

ਇਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਤਸੁਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਸਿਰਫ 14 ਹੀ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਮਾਜੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ 'ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ' ਹੋਣ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਨ ਤੇ ਗੰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਣਾ 1970 ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਮਜੀਤ ਦੁਆਰਾ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਚੰਦ ਫਤਿਹਗੁਰੀ ਇਸ ਇਲਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ

ਗਿਆਨ ਸੈਦਪੁਰੀ

ਸਨ। ਐੱਪੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਉੱਪਰ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਲਬੀਰ ਜੰਡੂ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸੋਨੀਆ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਹਰਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਆਤਮਸਤਾ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਪੱਤਰਕਾਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਆਂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਈ। ਗੈ, ਅਲਾਸ ਵਿੱਚ 29 ਮਿਡਲ, 111 ਮੈਟਰਿਕ, 62 ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ, 20 ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡੈਲੀਗੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 144 ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ, 99 ਸਾਡਾ ਯੁੱਗ, 52 ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ 6 ਟੀਯੂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ। ਡੈਲੀਗੇਟ ਇਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਡੈਲੀਗੇਟ-ਫੋਟੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਦੇਸ਼ ਭਰਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਮੀਤ ਹਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਡੈਲੀਗੇਟ-ਫੋਟੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਲ ਭੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰੰਗੜੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੁਹੱਬਤੀ ਮਿਲਣੀ ਸਮੇਂ ਭੈਣ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੱਛੜ, ਡਾ. ਅਰੁਣ ਮਿੱਹਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਦੀਪਕ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜ ਬਿੱਲ 2025 ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

4. ਮਨਰੇਗਾ ਬਾਰੇ ਮਤਾ- ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀ ਕਾਮਰੇਡ ਇੰਦਰਜੀਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਵੇਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਮਨਰੇਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਨਰੇਗਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਰਤ-ਗਰੰਟੀ ਫਾਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਐਂਡ ਆਜੀਵਕਾ ਮਿਸ਼ਨ' (ਗੁਆਰੰਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਬੜੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਫੰਡ ਮੁਹੱਬੀਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 40 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚੇ ਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿੱਮਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਰਾਜਾਂ ਸਿਰ ਪਾ ਕੇ ਪੰਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਗਰੰਟੀ ਲੱਗਭੱਗ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਮਨਰੇਗਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਤਾ-ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 25ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬ-ਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

6. ਬਨਰਗਾ ਬਾਰੇ ਮਤਾ - ਦੇਸ਼ ਦੀ 144 ਕਰੋੜ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ 45 ਕਰੋੜ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਆਈ ਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ 2030 ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ 95 ਫੀਸਦੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਰੋਗਤ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਕਾਨੂੰਨ' ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਣਸਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।

7. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਤਾ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੈਰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਨਾਮ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲੱਗਭੱਗ 50 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਵਹਿੰਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਚੋਂ 22 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੰਡੂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦੇ ਦਰਿਆ ਮੁਨਾ ਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਣੀ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਪੰਡੂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 78, 79, 80 ਜੋੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਡੈਮਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 25ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕੁਝ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

8. ਪੁਲਸ ਜਬਰ ਬਾਰੇ ਮਤਾ- ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 25ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਜਬਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਰਪੇਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਜਬਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਕਤ ਮਤੇ ਡਾ. ਗੰਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐੱਲਫ, ਸਾਥੀ ਬਲਕਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਗਿਆਨ ਸੈਦਪੁਰੀ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਜਾਮਪੁਰ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ, ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਰੁਣ ਮਿੱਹਤਾ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਤੇ 25ਵੀਂ ਸੂਬਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਵੀ ਆਈ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਗਈ।

ਮੋਬਾ. 98725-40447

